

PRINCEPS
AVRIACVS;
sive
LIBERTAS DEFENSA:
TRAGOEDIA NOVA.

Auctore
CASPARO CASPARIO.

DELPHIS,
Ex officinâ Brunonis Schinckeli.
CLO. I. C.

ORTHODOXIS DEI IN
HOLLANDIA ET ZELAN-
DIA ECCLESIAS
catumque

MINISTRIS FIDELISSIMIS,
Salutem in Christo Iesu.

AEGYPTIVS quidam apud Platō
netm Soloni dixisse fertur, nihil dif-
ferre à pueris qui veritatis cogni-
tione carerent. Repte omnino &
sapienter. Ut enim pueri ob iudicii imbecilli-
tate rerum discrimina ignorant: sic ille, quo-
rum animi nulla antiquorum temporum no-
titia rincti; nulla quasi cana & senili pruden-
tia essent imbuti; metito viros esse negavit.
Quod si ea quæ, quod à seculo nostro sunt
temotiora, multis iacet in uolura tenebris, di-
gnissima sunt quæ ab omnibus cognoscantur:
quanti maiori cura & studio in earū re-
fum conferuanda notitia nobis est elaboran-
dum; quarum & memoria propius ab ærate
nostra abest, & ad nos etiam pertinet euen-
tus? Quæ me caussa impulit quod ab occu-

E P I S T O L A

pationibus vacuum mihi concedebatur temporis in earum rerum quæ annis superioribus in Belgio acciderunt historia euoluenda collocare: in cuius lectione quum non sine summa animi voluptate versarer, cœpi nescio quid mecum commentari; quod quum amicis ostendissem, eius in publicum edendi mihi audtores fuerunt. Et si vero facile intelligebam quam duram illi mihi provinciæ imponebant, quod hoc quidquid est pæne subitæ commentatiuncula multum ab ea quæ in talis scriptorum genere requiri solet, abesse perfectione non ignorarem: quum tamen illi hanc meani qualemcumq; operam Ecclesiæ & Reipublicæ non infrastructosam fore dicebant; vel minimam etiam eiusmodi utilitatē quo quis periculo mihi redirendam esse duxit. Hanc vero meam lucubratiuncularum multis de cauissimis vobis inscriptis. Primum enim quæ in cūda præteriorum laborum soleat esse recordatio: acerbissimorum illorum temporum quibus omnia tyrannide oppressa iacebant, vobis renouare volui memoriā. Quod si qui isēd à me inhumanius factum interpretabuntur, quod vulnus illud refricé quod vix etiam tum cicatricem obduxit, eos ego vehementer falli existimo. Ut enim æstatis amoenitatem hiemis commendat asperitas & rigidum frigus: ita tristissimæ illæ calamitatis præsentem Ecclesiæ & Reipublicæ statutum

D E D I C A T O R I A.

sum maximopere illustrant, & felicitatem augent. Deinde nulla ex re infinita illa diuinæ bonitatis & clementiæ vis certius intelligi & facilius percipi potest. Quis enim qui fugas, exilia, proscriptiones, fœdissimas vrbium directiones, innocentissimorum hominum cruciatus, tormenta, supplicia denique tam varia quam exquisita recordetur, non etiam incredibilem Dei benignitatem, qui malis his omnibus præter omnem spem liberatos, non protexit tantum, verum etiam omni benedictione cumulauit, agnoscat, & prædicet? Mirantur exteræ nationes, & iure mirantur, quod cum ceterarum omnium regionū nulla tam firma sint claustra quæ non refringantur, nullæ tam immense diuitiæ quæ continuis summib; non absumantur, nullæ tam populose ciuitates quæ crebris belli offenditionib; non exhaustantur tandem & exinaniantur: duæ vero angustis limitibus circumscriptæ insulæ, à rege totius orbis potentissimo summis viribus tot annos iam oppugnatæ, non modo fineis suos præclare tueantur, verum etiam religione, litteris, legibus, armis, artibus, cuiusam multitudine, rerumq; omnium quæ tam ad necessitatem, quam ornatum & cultum vitæ pertinent, affluentia & abundantia magis quam vñquam antea, tranquillis temporibus, florent. Non quidem negauerim, magnum hanc ad rem adferre momentum lo-

6

E P I S T O L A

corum situs, portu, frequenter eis, & commodissimos, mercaturam quæstusam & uberem, soli secundum tem, maris opportunitatem; sed profecto altior quedam & diuiniorum huius rei causa sit necesse est, quum apud multos populos hæc omnia, quæ dixi, non multo inferiora, apud nonnullos etiam præstantiora & abundantiora reperiuntur. Illud est certe, quod sui cultoribus promisit Deus; sed, si legibus diuinis obedirent, & reliqui si ad iis numerinibus eiuratis sibi soli seruirent, omnibus bonis eos cumulatissime beaturu. Quid, quod etiam iis qui errorum nebulis occessati à vera religione abhorrenteis & impio cultus securi sunt, Deus sè penumero piorum causâ benedixit? Quid mirum igitur si vitam, fortunam, opes, quæ pro religione & patria non tantum maximis periculis exposuit, verum etiam ultra abdicatis atque abieciatis, cum fœnore vobis reddiderit iustissimus ille & mitissimus iudex? Quid, quod in his quibus Ecclesia aliquando premitur aduertha. tibus, admirabilis & ab omni captu humani ingenii remotissima Dei sapientia clarissimum sui lumen ac signum ostendit? Quoniam certius argumento illud possit intelligi, quam sapienter omnia tam bonorum quam sceleratorum principum consilia, velut oculu quodam fure ad Ecclesie salutem trahantur, quam quod ex paruis initio rebu-

D E D I C A T O R I A.

7
sunt iacta religionis & libertatis fundamenta, quorum substructionem & molem non immerito iam suspicimus & admiramur. Age, consideret aliquis prima illa veluti nascentium Ecclesiarum incunabula; quid infirmius, quid vilius, quid contemptius? Fremebat contra paucos eosque imbellis magna ex parte homines is rex, cuius imperium iisdem pene quibus solis cursus terminatur finibus: editis detonabat; ferro & flammis graflabatur; primoribus exitium, ceteris quavis morte tristiorum seruitutem meditabatur: cum ecce exseruit vim suam cœlestis ille regum rex, dominus dominantium, omnesq; hostium sui nominis conatus ita elusit, ut nullam agis ad fidelium incoluntatem salutaria cœilia fuent, quam ea quæ in certissimâ ipsorum perniciem essent suscepta. Vecordes igitur & insipientes merito existimandi simus, si hecadmiratione dignissima Dei opera animos nostros præterquale patiamur; ingratissimi, si inusitatam erga nos benignitatem non exsculemur, & quibus possumus laudibus prosequamur. Quod enim populum Israeliticum Deus iussit ut quæ in Ægypto contra Pharao-nem per Mosen & Aronem præclare & admirabiliter fecisset, liberis suis narrarent, eorumque memoriam quam sanctissimè conservatam ad omnem posteritatem propagant; ad nos etiam pertinet, qui nec paucio-

EPISTOLA DEDICAT.
ra nec minora ab eo beneficia accepisse fate-
mur. Quod quidem ego, vestra et si longo in-
terualllo vestigia sequutus, pro mea virili par-
te conat^s sum: & quod in sacris libris est, qui-
bus pretiosarum rerū nihil suppetret quod
Dei templo inferrent, ex iis quas haberet per-
uagatis etiam & tenuibus opibus munera de-
promisise, neque ea propterea minus Deo
grata fuisse; idem de meo hoc leuidensi mu-
nusculo mihi promitto: quod ceu pauperis
agelli Præmess^a quædam vobis offero, & a-
pud vos, id est, in æde Domini depono, votis
omnibus comprecatus, ut qui vos ha^ctenus
ab omni vi & tyrannide liberatos, clementissi-
mè protexit, idem porro etiam & spirituali-
bus & temporalibus donis augeat & cumula-
let, ad sui nominis gloriam, vestri exædifica-
tionem, & eorum qui Euangelicam verita-
tem non oderunt tantum, verum etiam per-
sequuntur, ruborem & confusionem. Valete
in Christo Iesu. Delphis, Kal. Octobr. anno
post Christum natum M D X C V I I .

PRIN-

9

PRINCEPS AVRIACVS,

Sive

LIBERTAS DEFENSA:

TRAGOEDIA NOVA.

ACTVS PRIMVS.

ALASTOR.

STygia paludevenio & umbrarū specie
Relicta, ubi superis seorsim habitat dñs
Acheruntici, telluris in penetalibus;
Vbi graubus umbris spissa caligo e-
mnia

Obsessa opacat, nocte que æterna premit.
Sedet intus atris vincita sanguineum caput
Serpentibus, cruenta furyarum cohors:
BELLONAPiceis facibus armatam manum
Vibrat, minax stricto ene: tabescum FAME,
Rictum oris expandens, iacet miserabile
Spectaculum: iuxta cadaverum sedet
Congerie in altâ PESTIS indomitabilis;
DISCORS Eriunys sanguine IMPETAS ferore
Suum ipsa lambens, versus in semet FVROR;
Comisq^z, scissis LVCTVS, & frendens DOLOR;
PAVOR QVE fœditabe MOERORIS comes,

Quoies, expiandis sceleribus, Deus utitur,
 Nobis ministris. Campus ast alia iacet.
 Parte, Phlegethontis unda quem medium secum
 Flamma et tuans, igne sulfureo, et pice
 Fumans calenti flebilis ingens personat
 Specus: inde strepitus et flagellarum sonus
 Auditur. Illic est volupe nubi cernere
 Damnata regum principumque examina,
 Gregesq; volgi maximi innumerabileis,
 Quos sceleris olim perpetrati et flagitii
 Supplicia vincis sana perpetuis dominant.
 Quod quisq; fecit luit, in auctorem redit
 Facinus, suoque premitur exemplo nocens.
 Sedent cruentis carcere inclusi duces.
 Et impotens terga plebeis manus
 Lacerant tyranni, noster ibi se se furor
 Pascit, nec expletilla eum satias tamen.
 Nunc me volentem ille Deus infastat domo
 Emisit orbi pestem et exuum graue.
Quod si quis istud quo cldeo generis decus,
 Istamque cunctos quas supero potentiam,
 Alienarussa decadere existimat:
 Is cõmodi causa sui omnes cogite
 Quam multa facere, cetero qui infesta que lego
 Relinqueret, men' quisquam adgat, ut quidquid
 Prater animi sententiam faciam: hanc statim
 Rerum iurorum est, obsequendum alii ut sit.
 Quid? dominus buius mundi ego frustra audio?
 Metuenda nulli sceptra gero? non est ita:
 Dominor, triumpho, me penes solida imperii
 Manet

Manet potestas; ille vero incognitus,
 Qui iura nobis scilicet legesque dat,
 Celo exigit saclum, umbram autem nominis:
 At pareo tamen, quippius, utilitas iubet.
 Nam mancipatus hisce postquam sum locis,
 Vobis tridor, horror, squallor, et tenebra vigent,
 Attrahere socios mihi studio quamplurimos
 Poena: nec villa mihi voluptas carior,
 Quam homini nocere, hoc duco mihi palmarium,
 Si summa misceam infinitis, sique omnia
 Per vortam, et ipsa claustra respringam aetheris,
 Terrisque calum immittam, et illi fulminis
 Uno omnia elidam, hac meas iras decent.
 Cessavit equidem iamdiu noster furor,
 Ni misque felix otio frui tur meo
 Terra. Egone nostrum posthaberi sic sinam.
 Numen? quod omnis populus et reges colunt
 Quicumque nitidum solis aspiciunt inbar:
 Nostrum eumodi, inquam, numen uan' eluferit
 Rediviva secta, et temet ex spoliassere
 Possessa nobis regna tranquille habentur?
 Nunc aduocande pristine artes sunt mihi,
 Quae sepe nostris rebus auxilium tuli
 Periclitantibus, nocensque machina
 Adhibenda quamprimum aliqua, et illa quare
 anti-dhac
 Validam oppido persimimus, Tyrannus, hoc
 Feliciter fui usus olim, Hebraea quum
 Inuisa mihi gens unice, incoleret locis,
 Qua turbiduo pingue irrigat Nilus solum,

Et copiosi stipas horrea messib[us]:
 Pharium tyranum perpul[us], ut servilibus
 Miseros stenderet opprimere laboribus.
 Qua spolia legi? queis triumphis sum fui
 Potius? animas quot tenellas perdidisti?
 Atque illud et si, mente molitus malum.
 Quod erā, nequii efficerem; nempe ut funditus
 Stirpem nefandam extinguerem, exscidiū meo
 Regno unde venturum sciebam: non tamen
 Ferro, igne & undis persequi umquam destitū
 Isaci nepotes, cum quibus mihi maximum
 Vigilii duellum semper. Accepi quidem
 Leihale vulnus, fateor, illud femine
 Quum seuen (inuisum bei mihi nomen!) caput
 Pedibus meum calcaret: at calcaneum
 Quam bene momordi! quo illa adorea constituit
 Cruore & vires ipse miratus meas,
 Stupui. Itum honorem posteris fortissimè
 Sacris tueri hant destitū umquam, vnicē id agit
 Nostros ut hosteis perdere omnibus artibus.
 Et bene quidem successit antehac sapientia
 Conatus. Ipos perpul[us] proceres meis
 Parere iussis; in necem armare manus
 Frasque regunt: quin eo etiam mihi
 Qui numen inuisum videbantur animo
 Colere, meis obnoxios habui imperiis.
 Saulum olim adegi quem colebat temnere
 Deum, ac mihi holtem persequi infensissimum.
 Davidem. Et omnis quis recensuerit, dolis
 Quos ancupatus mancipi-cepi, mea

Irā ministros? Tam graues sumus dii.
 Nunc ne quis istam gloriam, tanto ambitu
 Laboribusque partam & augetam, creptum eat,
 Regnumque nostrum voce defraudet sua
 Aut opere, diligens habeuda cautio est.
 Equisdem ruina nescio que animo meo
 Videtur impendere, nostris hastenus
 Maximus honor est habitus aris: sed modo
 Iam pessimorum pessimas hominum male
 Formido voces; nostra qui deblaterant
 In regna nescio quid, in sacris libris
 Scriptum quod auunt, quam sacri sint nescio,
 Hoc scio, furentum si obviis conatibus
 Erā, parata damna nobis maxima.
 Sed bene habet. antiquus mihi est reliquo vigor;
 Qui sim scio, quid nostra nobilitas petat.
 Non sic abibunt odia facinus mi nouum
 Aliquod patrandum est, quod dolori sat fuat.
 Eia, age age, adesdum, concute age geminas facies
 Megara: vos eia, agite, scelerum vindices
 Adeste furia, adeste; tuque pro tribus
 Satis una; Maurorum locis genita ultimis,
 Qua compeditos cassibus venatice
 Capias, superstitione denuntios graui
 Animos, & artas opibus insidias struis:
 Eia agite totis viribus grassamini
 In opes, in animos, nil sacrum sit: intinxam
 Peruidite aulam; incendio dirō omnia
 Misce: Terra linquat inuisas domos
 Astrea; Lex. Easque exsulet; Pietas, Fides

Abigantur at pleno gradu se se in ferat.
 Tyrannis, & cruxis innocui suis,
 Rapina cades, furta, dolus atque intimus
 Quidquid malorum latet in Orci faucibus,
 Omne eruatur, rapida ceu vis fluminis
 Terram omnem inundet. Nunc ad altam regiam
 Fero pestilentem gradum ego, quam totam mes
 Quatiam furore, atque impios diris agam
 Furis penates: nulla pars sceleris vacet
 Aulae innocentem immisericors ingulet parens
 Gnatum, maritus conjugem, incestas faceis
 Connubia velet, maximos rata principum
 Exposita rostris capita plebs videat, foro
 Madeant crux nobilitate, plebs insimilis
 Vnum sub ictum praebeat viliissimam
 Ceruicem, inerteis corpora impediant aquas
 Abiecta; desint exstenuendos ad rogos
 Silua, perusta concidant flammissis domus;
 Suis ruant connulsa sedibus oppida.
 Sed quid moror? qui perduelleis pessimos
 Perdo ocyus! Nunc circuibo indagine;
 Et omnia animo persequar vestigia;
 Quae facta dare possim illicet qua molior?
 Non est ut expelletis hec dum mugiat
 Solum, crepantque testa, nostro horrentis
 Contactus, aperte seque vis nostra exserat.
 Perdit locum, vindicta aperta. Alias ergo
 Animo agito arteis, hoc timendas nomine
 Quod non timentur. Prava consulentibus
 Rex facilis aureis praebeat. Si hoc fecero,

Parsiam, peracta est magna, nec enim principes
 Rebus auctoriarer alio soleo viros.
 Incus mihi erit hac: hac ego malaplurima
 Procula dabo, sana, horridaque, deniq; mea.
 Dein regis animum fastu & arrogantia
 Diratum entem, sceptra concupiscere
 Alienam faciam, nec salutem publicanis
 Sed cypripedates persequi impellam suas.
 Pereant male meis qui resistent, consiliis.
 Ferro petantur, fraude capti & toxico,
 Se numini nostro esse discant impares.

C H O R V S.

Anapæstici.

O sine carens, rex Olympos,
 Et principio, rerum finis
 Et principium, antiquior omnis
 E tuo, tibi mortalem placuit
 Informi singere de gleba,
 Quem, particulam divina aura
 Inspirans, condecorauisti
 Tua imagine: sub pedibusque eius
 Omnia posuisti quecumque
 Complectitur hac triplex mundi
 Machina. Misericis luminis usum
 Dulcem ut praberent terrigenis,
 Ecce innumer as cali nitidas
 Faculas suspendisti celo
 Fornice. Tu solem Eos excis,
 Hesperium adq; cubile reducis,
 Luminique noctis Phabes spolias,

ACTVS

Candidaque iterum cornua cōples.
 Florescunt letat tuo iussu
 Gramina, tellusque sūnū fundit
 Fruges varias, cōtibus hominum
 Apiae fernandia. Te si uis
 Fragilis trabe pēr mare spumosum
 Nauita currat, patrium ditans
 Mercibus orbem omnigenis, & quā
 Gelidi Tuthoni Matuta
 Linquit roseum mane cubile,
 Et quā fēstas lauit Océanus
 Solis salso rore quadrigas.
 Videl nostras ultima puppes
 Supposita trionibus egelidis
 Lappia, propinque Helicēi cauda
 Mare Nassouium, Tartarieaque
 Litora radens, glaciale frētum:
 Et quā imbricator tepidas pluuias
 Fert Auster, & oppositus Boreæ
 Cardo subenteis Oceano utrasque
 Adspicit ursas. Hinc diuitiis
 Nostras regiones innumeris
 Locupletasti. Sed tua vincit
 Omnia benefacta, tui verbī
 Semina quod sparisti inter nos,
 Mitisque fideles pracones,
 Qui verum iter ad cœlum monstrent,
 Et voce salutifera celebrant
 Meritum Christi. At cernis quanta
 Satanae rabie sarcus oberrat,

Cælumque

PRIMVS

Ex tu quoq; pios disturbare
 Conetur, & exasperet animos
 Regum, populo exitiumque tuō
 Struat omnibus artibus atque modis.
 Tu tu pater optime, rex regum,
 Rabiem compescere furemque,
 Tam validi hostis, tē nos subito
 Opprimit, incantosque illaqueat
 Callidus astu, teque relicto
 Alienos instigat colere
 Diuos, iramque tuā in nostrum
 Cumulare caput, pelle tyrannos
 Procul a nostris finibus, opera
 Quorum Satanās uis facuit;
 Et pietatis sub praetextis
 Subicit saeva colla securis
 Pia, crudelique vultus ignis
 Sanctorum corpora, quiete unius
 Renentur, solitantur, amant quā:
 O Deus exsurge, piis fer openis
 Festinus, nec desere penitus
 Tibi confisos. Tum tibi latē
 Carmen cantabimus, & nūmen
 Pona celebrabimus angustum.

ACTVS SECUNDVS.

TYRANNVS.

M E segregatum ē milibus mortalium,
 Virtus mea ac natalium felicitas,
 Fortis bona, rerum extulit ad hoc fastigium.

B

Ut inter homines diuinum obirem munid.
 Ego arbiter vita necisque, quem statum
 Quisque obtineat, habeo mea unius in manus.
 Fortuna quod cuique vult mortalium
 Datum, per os sacrum meum pronunciat:
 Responsa populis nostra latititia ferunt.
 Causas dolorisque, nibil inuitis potest
 Florere nobis. Tot paratos in necem
 Distringet ensis una vox, mille aquore
 Natant carina gaza onustaregia:
 Natura quidquid intimis specubus tenet.
 Argenti & auri, effundit in nostrum sinum
 Pars nulla terrae vacua nostro est numine,
 Aurigalucis quaque Phoebeum iubar
 Alnum Amphurites gurgite extollit caput,
 Et unda, solis quafanscenteis equos,
 Circumfluentis excipit Salacia:
 Illisque terris quas vitroque dissitos
 Sol viri orbe, quasque Barrorum ferax
 Ganges imundat, aureas glebas uehens,
 Sceptram metuuntur nostra: nec iam sufficie
 Hic unus orbis, numini angustus meo.
 Quid restat ergo? quidve nostro nomine
 Dignum exhibere mundus hic queat amplius?
 Nisi, Casar ut quondam, inter ignes astricos
 (Sed omen abfis) stella lucida fulgeam?
 Verum quid hoc? quis ille mentem vellicat
 Stimulus, quietem corde toto expectorans?
 quis hic tumultus (hei mihi!) dubiam rotat
 Rapitque mentem? feror, ut insania, feror,
 Not

Nec quid ferar scio, graue sentio, sentio
 Numen, mihi animus manus & solito amplius,
 Supraque fineis moris humanitatem,
 Temnitque habenas rapidus, hanc quid sit scio?
 Sed grande quiddam est, usq; opinor, enches.
 Noctem quoq; hesternam quibus cum in somnis
 Exegi, misitata species, & mihi
 Non via prius, oblata, sollicitum ut tener
 Animis, o mihi aliquis tam molestus hinc eximat
 Scrupum, futura certus interpres rei!

AHITOPHEL. EVBVLVS.

TYRANNVS.

Ve frontis isthac regia excelsissima decus, ANN
 O rex duelli, pacis idemque arbiter,
 Animi astutis agitudo obnubilat?
 Honore multus regio, regni bonis
 Frueris: vetusta antequa gesta olim tuis,
 Relictus heres, sceptrum pollentis manus
 Tenes, tuisque Europa paret legibus
 Melior. Perust a solis ignibus Africam,
 Patrum tuorum pertimescent hellicam.
 Vim, Martis igneumque fulmen, subditio
 Colla inga tulit: Tarraco latus tuo
 Gaudei subesse regno: habenis imperii
 Tui vltro obaudit diues opibus, & virum
 Castellanum fons, qui incognita
 Audace cæpto Norer adierum loca.
 Tegaz a Ibera turgidus dominum Tagus
 Agnoscit. Alma metuit & pariter colit
 Italia, tibi mille Siculis falces metunt

40 ACTVS

Arius. Et illi quidquid inspersum narrab.
Est insularum, armis regitur Iberie.
Tua Belgæ adorant sceptra, dites mercibus
Variis. Tuum est quod intimo Tethys sinu
Extrema gestat: quidquid Oceanus vagis
Complexus undis, ultimo fluetu tegit.
Felicitatis unus auctor publica,
Cassus quietis, turbidam salus geris
Frontem? quis isthic astus est mentis tua?
Effare. Pressas qui gerit curas, alia.

TYR. Hesterna postquam lux recessit, & suis
Phœbus forori cessu alternas vices;
Thoro iacentem regio quam artissimus
Me somnus oppressu. nouum sed circiter
Diem appetenter, tale vidi somnium,
Quod nunc etiam animo recursat id est idem.
IN arborem excelsissimam mutarier
Mibi videbar, peneque ipsum tangere
Proceritate summi Olympi verticem,
Et strumque complecti vagis ramis polsum:
Iam grauibus umbris pressa caput inflexerant
Vicina patula LILIA nimis arbori,
Illumque natum propinquum amiserant
Niveum colorem: iam ROSÆ etiam occuperant
Flaccescere; etenim his quoq; propinquis arbori
Umbra nocebant. stipitem prope squamea
Turba, arrigens diris tumentia sibilis
Colla, stabulabatur, oculisque emissitiis
Et oris auris pestilentibus omnia
Gramine venenabat: sed in primis nouum

Monstrum

SECUNDVS

21

Monstrum, pererrans lumine onanem sedulo
Orbem, nouis inhibebat exsuniis, suam
Satiare queis poteret ingluviem & famem;
Vastum oris expandens hiatum, sanguine &
Tabo madentis: quum repente cœlius
Demissa trabs cum murmure ingenti, minans
Cœlo cacumen fregit arboris ardua.
Sonitu exciti accurrunt LEONES mox duos,
Quorum alter excubabat horti in limine,
Undis at alter quarigabant hortulum
Exsiliens, toto impetuque in arborem,
Fra rumentes & minaces vnguis
Sauiis, feruntur, subrunt radicibus,
Ramosque truncatos comis spoliant suis.
Vipera contra monstrum se exachunt, ciente
Morsus, & crubeis implicant. iam maximis
Fessi periclis cedere incipiunt duo
Retro leones: commodum umbram at proxime
Qua stabat Hesperidum aureis malis nitens,
Nacti arboris, redintegratis viribus,
Prælia mouent aspera, fugantque hosteis suos
Funduntque, certam ab arbore petentes opem.
Tandem aliquod hic monstrum feru, sauu, horridu,
Furtivo ad arborem admouet se gradu,
Iniciisque violentas manus, ac aurea
Vi decuit mala: cadit illa maximo
Cum gemitu: atè truncu repente tenerrimus
Exitit, & audius magnitudine surculus,
ESVCVLQ ARBOR FACTVS, ipsu ad aethera
Se surrigebat, quam Deus & homines pari

B 3

ACTVS

22
 Studio fomebant, adque maximas sibi
 Spes educabant, atque in exitium mihi.
 M. hi iam caderant folia, quin humore iam
 Exsiccus alio de flente; arescere
 Me sentiebam; quum e sopore expergito
 Mibi membra gelidus sudor huc perfuderat.
 Hac quid mihi d. cam boni portendere
 Malvæ nescio. angit equidem me timor.

AHI. Magnanime rex, quod hoc tibi verbū excidit
 Tibi falsa veros causa producit metus.
 Nam vanamente sapientudinē somnia.
 Quam sepe inania est in his obiectis timor.
 Sic somniant, nullus est somno fides.

EVBV. Nec vanas sunt, nec vera semper somnia.
 Est somnus expertus fidem Babyloniū
 Rex, inter errans pecora pastus gramine,
 Aliisque multi negligendum hanc arbitror.
 Quod indicare somnio voluit Deus,
 Cautusque agendum tibi regendis subditis.
 Vbi quid timetur, cautio numquam nocet.
 Facile timorem auerteris clementia,
 Animoque sceleris nullius sibi conscio.

AHI. Reges timeri ab omnibus, sed neminem
 Timere par est. Miser enim est quisquis timet,
 Omnia tuū esto facere, NEC SPE, NEC METU.
 Illa misererorum est, ast hic inbecillum.

EVBV. Honestus quisquis sequitur, intrepidus metu
 Vacat, nec expauescit, etiam si ruat
 Calix axis improbos leuis terror ferit.

TYR. Quid timeam ego, qui sum timendus omnibus?
 Omnes

SECUNDVS.

23

Omnes timeret, quem omnes timent. tutissimus
 Regni est tuendi modus, amari à subditis.
 Animus est minuti quod vi ab inimicis queat
 Exprimere, malle precibus indispicier.
 Prece impetrantur saepe qua vi non queunt.
 Sitib[us] impendo subiugaris principes,
 Extra metum regnabis animoque vacuo.
 Olucis illius hilarum videm inbar,
 Post terga manibus quā reuictis quidquid est
 Undique virorum principum, sceptrum tuum.
 Procidui adorent, iussaque faciant tua!
 Evidem diu iam cogitaui sic meo
 Cum animo: quē admodum ista mūdi machina
 Haut ferre geminas sustinet solis faces;
 Pluresque corpus si vebat mente unica,
 Quae in membra cuncta didat imperium suum:
 Consistere haut possit diu iste artuum
 Compago, dissolutus at nexus finiat:
 Sic rebus humanis fore ego consulius.
 Puto, unus unī mundus hic si pareat.
 Hec fata restant, unice tibi debita.
 Nil regis equidem quidquam honore antiquius EVBV.
 Habui aut habeo: crescat o utinam tuum.
 Ad astra sceptrum: insmodica nec tamen probo
 Consilia, impensisq; impotentem insaniam.
 Instabile pender quidquid excessit modum.
 Ecquis modus sit regio fastigio? AHI.
 Istos minulos pede suo metirier
 Ser regulos decet: tua capit omnia,
 Rex, magnitudo. EVB. Quid inuat regnis nouis

b 4

24

ACTVS

Inhibere, nec pars anteriorum intaricer?
 Facilius amittas vetus, quam compares
 Regnum nouum, ô Rex. A.H.I. Quis queat potest
 Veli si uniuersi conferant vires suas
 Quicunque populis imperant, resistere?

E.V.B.V. Non quid queant reges, sed & quid debeant,
 Considerare fas & aquum postular.

A.H.I. Insum omne habendum regibus quod uilest.
 Vbicunque tantum iusta dominanti licent,
 Enerue regnum est: qua iuuat reges eam.
 E.V.B. Vbicunque non est cura iuris & fides,
 Instabile regnum est: qua deceat reges eam.

A.H.I. Regi est honestum quidquid alii est nefae.
 E.V.B. Nec omnia aliis que licent, regi licent.
 Maiora semper postular plebs a duce.
 Regum est honesta cupere; regum est edere
 Exempla honestia in vulgus. ô vitinam intima
 Hac mente reges conderent! sed nesciunt.
 Modum profectores secunda, surda quo
 Heç occidenteis scepira non exaudiunt.
 Prudente, Rex, persicatum habe, clementia
 Animique potius lenitate subditos
 Regere, nec umquam deuinum ab honesto gradu
 Flettere, vel infinita concupiscere.

T.Y.R. Honestacupimus, iusta, nobis debita.

Quid iustius, quam subditos regi obsequi
 E.V.B.V. Honestasi, nec moribus contraria
 Mandaueris, facile obsequenteis subditos
 Habebis. At enim est patri populus tenax
 Moris, receptum nec facile ins desiris.

Nonde

SECUNDVS.

25

Non regis est, ius ciuibus prescribere?
 Solus quod ille sanxerit, ratam habebitur.
 Lex imperat regi, bonus rex subditis,
 Legum tyrannus distractus repagula.

Lex summa, vox est regis atque auctoritas.
 Lex summa principi bono est populi salus.
 Ego lento usque verba talia audiamus,
 Meamque sic auctoritatem temnemus
 Si nam? Liceret regibus quidquid libet,
 Probabis exemplo tuo. Heus satellites
 Homine hunc celestem, regibusq; au sum obloqui
 Eucite nostris finibus procul exsulem.

Vera loquor. S.A.T. At qua loqueris haut regi E.V.B.,
 placent.

Principia recte habent. Age, ô rex, hoc modo A.H.I.
 Auctoritatem vindicabis regiam
 A vulgi inertis pessimo ludibrio.
 Hoc primum habero, aureis penitus occludere
 Iste inepitis, futilibus, auctoribus,
 Populi fauorem qui ancipantes studiag;,
 Rebus supremis facere non dubitant modum.
 Regum haec videntur nosse qua sint munera.
 Rex verus animo quidquid est lubitum suo
 Faciat, nec ullum obseruet officii gradum
 Vulgaris. Alio regem, alia populum decent.
 Ille imperet, pareat hic. In iustum quod est
 Iustum facit vox regis. Ego nullum arbitror
 Regi indecorum facinus; eius commodi
 Securitati adferre quod quidquam potest.
 Libet sororem, vel sororis filians

A.H.I.

E.V.B.

A.H.I.

E.V.B.

T.Y.R.

(Parum interest hoc) ducere: quis isti hoc velet?
 Magni soror concessit in thalamos Iouis.
 Placet tuorum liberum ac prolixi tuae
 Fundere cruentem? pater idem faciens Iouis
 Saturpus in se suare regessit viscera.
 Gnatii, sorores, cuius, hostis, regibus
 Sunt iuxta habendi. Consulans sibi modo,
 Perdere licebit multa milia ciuium.
 Deinde populi capita, primores viros
 Demetere oportet. QVID QVID excelsum est,
 Imbelli vulgus sine duce est, nec auget (ruat)
 Tentare quidquam. Sin periti principis
 Ductum sequatur; maximum periculum
 Regi imminebit. Tum religio patribus
 Defensa nostris, ut suum repeat locum
 Ille, nec contaminetur heresi,
 Quam nuper Orcus genuit, iniurum Deo,
 Regnisque monstrum noxiun; praeterie
 Causas necesse est. arma promere ocyes,
 Tabulis cruentis, igne, ferro, incendio,
 Graffari oportet, nec locum precibus dare,
 Votisque supplicium. decet constantia
 Nesciaque flecti mens supremum principem.

CHORVS.

QVanta mortaleis animos honorum
 Incitat sevis stimulis cupidio!
 Cacaquam vanotum facta fastu
 Pectora turgent!
 Tantalus qualis medius in undie
 Siccus aeternum fuit, aridisque

Fancibus

Fancibus frustra, fugiente lymphâ,
 Flumina captat:
 Talis inuasit furor imperandi
 Regiam mentem: cupid illa que sunt,
 Quaque non existat. satias famem (quis
 Rederet?) auget.

En cui paret melioris orbis
 Magna pars, cuius veneranda sceptra
 Plurima gentes sub vitroque adorant
 Cardine mundi:

Impotens fertur tamen incutatus
 Noxia diro ambitionis astro,
 Et cupit quas non capit unius omnis
 Orbis habens.

Tu mali tanti genitrix adulans
 Lingua qua fallens animos veneno
 Subdolo, recte specie, nefanda
 Plurima velas.

Non dedit regnis granuora danus
 Urbium, Maris sanguineus, ruina
 Certa; non agros populata totos
 Sonica pestis;
 Non famae iristi sociata leto;
 Non genus dire luis universum;
 Non mali quodcumque ubicumque fessus
 Terruit orbem.

Summe celestis dominator aule,
 Imperium regis cobibe farentis;
 Linguas qua letiferum venenum
 Spargere gaudent;

Vinculis constringe, nouacutaque
Spiritus excide tui, atque turpi
Hostium suffunde agendum tuorum
Orarubore.

Te Deum agnoscant, metuant, colantque
Quis quis insanis agitatus ausus
Surredit contra stimulos feroci
Pectora calces.

ACTVS TERTIVS.

PRINCEPS.

O Blanda fallaxq; anla, quanta regis mala
Specie honorū! ô regiam innumeris grant
Misériis coronam! ten' iacentem quisquā humo
Tollat, laborum consciusque latentium
Periculorumque, capiti imponat suo
Diadema tam graue. Ite queis ista hac placent,
Reges beatos predicate: meo quidem
Animo videtur fortissima principum.
Omitto dubias sortis instabilis vices,
Et mille casus, fulminaque minitantis
Culminibus altis; sceptra sordibus obrua,
Et nata sceptra è sordibus: qua purpuram
Aulamque pestis, quodue non sequitur scelus?
Mibi crede, quem natura progeniuit bonum;
Regnum docebit sclera. Perfidiam, dolos,
Venena, sicas, indecora regibus
Non esse, disputant soelestissimi homines,
Et mira cuiquam principum sit paucitas,
Instaminatas qui gerat sceleris manus?

Decerteris

De ceteris nil dicam: ii quoque sanctissime
Quos ficta tumidos facit & admirabileis
Populo, magistri urbis & amoris pii
Vulgo audientes, toxica instillant sua
Lingue auribus, falsosq; rumores serunt
Auctoritatem regiam contemnunt,
Seitas oriri, pestilentia dogmata
Spargi, Deo sacrisque contumelias
Fieri nefandas, regium insidiis peti
Caput. Ecquis omnies cōniemoret artes, q̄sib;bus
Ira furentis concitum armant impetum?
Hoc adeo cunctis regibus vitium insitum est,
Vis facile fidem habeant quadruplatoribus:
Crudeliusque quo quid effectum est, eō
Magis timetur. Viribus crudelitas
Hinc austera sternit mox & obliterit omnia,
Crescitque semper. Quod procellosum mare,
Quæ Scylla latrans, qua Charybdis naufragas
Sorbens trabeis virosque, tantis intonat
Minis: tyranni quantius exundat furor?
Hei qua pericla video! quos longe metus
Profficio! quite, ô mi unice cara patria,
Casus manent! queis hostibus relinqueris!
Ego quid agam? ut consilia moderabor mea?
Eiam minister regiane libidinis?
Prus tra an resistam? dubius atque ancepserem
Ceu concitatam remige & velo ratem
Huc astus, illuc ventus abductam rapit.
Ego patria pereuntis adspiciam mea
Oculis rusnas? iuocentium sanguinem?

30

ACTVS

Fundi probabo? generis & nostri decim
Per tot nepotes traditum inuiolabile
Maculabo? quid denique Deo, quid ceteris
Populis reponam? sed quid animo heres diu:
Regio sequendum, sed magis iussi Dei.
Sed cuius ictu regius postis sonat?
Ipse est Ibero iimidus imperio, comes
It sanguinarius ille Abiophel; nunc si*i*
Credo venenum sparget & virus animi.

AHITOPHEL. TYRANNVS.
PRINCEPS.

AHI. **T**VLentus usque regium obsolecere
Pateris honorem, totque contemnam modum
Auctoritatem collabescere sentiens;
Vanis inuictis (rebus inserviis) probrum
Quod maximum existimo) querelas fundit.
Edicta primum impune spernuntur tuas;
Ritus vetusti subruuntur, spernitur
Passim insulatus ordo: presulibus sacris
Sedes negatur, iussa quam dederant, tua.
Rarus deorum templa cultor & infrequens
Rite veneratur, misericordia largus & opum.
Vidi hei (quod horret animis effari) impie
Volgifurens detici statuas manus,
Ipsosque diuos in solum descendere,
Restim sequeriteis, cactus insidiis tuo
Capiti stru nondum vides? qui scilicet
Locis sacris, ipssique non dubitant dies
Vim facere, vita illi tua pepercerint!
Quin merito eorum teque dignac concipis?

TERTIVS.

31

Iras? Sceleribus longa vel parua est mora.
Cunctaris? armis tremere iam totius tuis
Debeat orbis, facibus oppida iam tuis
Lucere & agros decus, ac strictum undique
Micare ferrum. Arma, arma quis ferat ocyus,
Ipse ruia in hosteis, hancq; fundam anima libens,
Vicij ear hosteis dummodo deorum & tuos.

Prin. Cudicis sacras non decet ferrum manus.
Hostes modo cadant quid respicit quomodo cadant, AHI.

Qualive destra. PRIN. Temere constitui nihil
Decet in miscellis subditos, ascendimus

Facile excuaris, non facile refrinxeris.

Si non potest aliter, vel ruina. PRIN. Munes

Tibi rex, agendum statuo. ne precor erne

Ferro penates, neve quos regere expetis

Euerte populos, subditos ne hosteis putas?

Tenererectum non potes clatum? parum

Vento obsecundare, nibilo minus ut petas

Portum expeditum tibi salutis publica.

Quanto tumultu concitus plebis furor

Undique crebrescat cornis, age, populi auxilio

Da precibus aliquid: sic facile sedaueris

Animos tumenteis, neve regale hoc parvus

Putas, salutem quod iuetur publicam.

Plerumque fleti quod nequit frangi solet.

Quantopere nostris semper utilitatibus

Nostroque honori studueris, iam sapientis

Expertus antehac, optimus testis egomet

Sum mihi, repotum menteque hoc altè gero,

Meritum sed hodiernum superat omnia, prius

AH.

TYR.

Quaecumque nobis grata fecisti, Iesu
Pondere. Proinde perge de nobis bene
Posthac meriti digna protantis tibi
Meritis reperiendam pretia. memorem me foras
Promitto. solum pacis auctor idoneus
Populum furentem tu potes compescere.
Nec capie cuiusquam mea magis invidenter
Fortuna opesque dexteram hanc fidei obsidet
Accipe. tibi commendabo spes nostras, trax
Mea vota fidei credo. nec quisquam est gregus
Et tanto. aperio corde quem mage diligam.

PRIN. Si quid tibi, rex, quod suave, quod utile
Fuerit, mea fides praestit, mihi gratulor.
Quod debui, quod potui ego feci hactenus.
Posthac idem facturus, id deprecor unum,
Vis absit, auctor subditis pacis veni.
Violenta numquam regna manserunt dies:

T.Y.R. Abit illo, plenus fortean speci bone,
Ignarus, in quo medius est, discriminans.
Aliena curat scilicet negligens sue.
Salutis! at fortasse non frustra est. alit
Monstri aliquid. ut nunc odia suppressi bene.
Captare qui nescit, capere nequit. hoc modo
Quum spirat ira sanguinom debet regi.
Quid enim? populum hic cur tuetur ita anxiis?
Nisi ut suum faciat, & inseparabilem.
Hostile fare qua caput nostra via.

AHL. Fraude capiatur. T.Y.R. Sine queri? AHL. Videtur
bonis,
Ferro interremis spiritum innisum exspuat.

C. 60.

O Calirutili decus,
Fulgide orbis ocelle,
Preclare lucis
Arbiter alma,
SOL, qui tempora digeris
Aique euntia condis
Reciprocat
Sacula cursu:
Saua quando tyrannidi
Terminum bone pones,
Et seruuntis
Vincula rumpes?
Iam nostros nimium dist
Dira carnificina
Hei exterorum
Lancinat artus.
Quis namque a lacruminis sibi
Temperare queat, tot
Strages, rogosque, &
Funera cernens,
Quia immatura fero manus
Carnifex dedit illu,
Stagnante passim
Sanguine campo?
O vltor scelerum Deus,
Sanguinem male fusum,
Quando reposcet
Iustus ab hoste
Index? quando erit ut tuam

34

ACTVS

Liberi celebremus

Benignitatem

Pectore late?

At vos queis oculos male
Credulam faciens spem in-
cautis dolosus

Fascinat error;

Errati rapido lupo
Ausi fidere, mox, ô
Agni miselli,
Preda futura.

Natura ille sua immemor
Induat cicurem umquam
Mentem, bene agnis
Conciliatus!

Quisquis carnifices manus
Et regis nimium times
Iratu rigidas minas,
Ne tu spem reliquam tibi
Finge ullam, nisi quam manus
Armata, aut latere procul
Præbebunt, nec enim fides
Fronti est villa, cupit scelus
Qui committere, sedulo
Occultare studet, malum
Et vultu tegit, intimans
Si mentem tibi cernere
Detur: quas furias tibi
Aut qua monstra ferocia
Occursera putas? manus

35

QVARTVS

Crude nemo tyrannidis
Effugit, nisi qui fugit.

ACTVS QVARTVS

EVSEBIVS.

Vis me celereis turbo per aeras
Vehat, atraque insoluat nube,
Vine adspiciam tanta mala meis
Oculis? quid enim restat? quid ve
Sperare potes patria, miseria
Lacerata modis? vix patet alies
Nebulis obscurum undique celum
Fumoque, incendia quem mille
Ad sublimem aethera voluntur.
Impius urbis miles spoliis
Exhaustas diripit, aula tur
Gemitus castrum, undique cumulat
Supracedes, prædam non flamma
Defendit, non ulticinorum
Cumuli trepidant misericimes
Spoltate fortunis, via
Metunt spoliari quin vider
Libertatis nec si cura
Precium numerant, quamvis iniuste
Opulentiam iam spem prædam
Miles, salter auro atque argento.
Corpora passim luce carentia
Eneata iacent, taboque iacent
Spirantium adhuc animam sedis
Semineces artus, hostiles

Crude

2

Quem metuerunt tantopere prius
 Mucronem optantum. Deploras
 Ne quicquam natos miseranda
 Mater; vagitu ubera cara
 Milite ingulata a furibundo
 Matris, similem ab mox subiturum
 Fortunam, infans triste requirit.
 Circumuenti fraude tyranni,
 Hen Narda tui ecce iacent cines
 Occisi! Qua Bistonis ora,
 Qua Cecropia, aut qua T aurorum
 Barbara tellus facinus vidit
 Dirius? ubi dextra illa data fidei?
 Non potuit vos innocua etas,
 Ocarnifices ipsis etiam
 Vr si struci ores; non sancta
 Vos virginitas castusque pudor;
 Non pietas, non eana senectus
 Flectere potuit sanguinis anidos
 Humani haurite, haurite hui
 Quantum satis est vestra forsitan
 Rursum eundem vomiri olim.
 O que celso vertice Olympum
 Quondam pulsabas, argenti
 Dives & auri, BELGICA felix
 Terque quaterque olim; nunc bustum
 Tantum miserabile quis siccis
 Oculis videat tantaruinam
 Monumenta ingentis? que regio
 Sub sole tui non est nimis hei

Plena laboris?
 Qualis trepidas innadit oueis
 Lupus, & diro laniat dente
 Quotquot non effugium audire
 Rictum, a canibus defensa, vel
 Cratibus teat: illa palantes
 Ania querunt nemora, & densa
 Abstrusa tegunt corpora sepe;
 Hi precipiti es foja abruptae
 Praetexta aut undis submersae
 Pereunt: sic moestii undique cines,
 Vrgente tyranno crudeli,
 Pairias properant linquere sedes,
 Sarcinula tantis ex opibus
 Exigua contenti, vitam
 Seruatam in lucro ponentes.
 Agmen miserandum gnatorum
 Pone trahentes alii rigido
 Qua multa iacent regna sub axe
 Sibi querunt exsiliu sedem:
 Alii Ausonias, Teutonis alii
 Quas oratenet repetant urbes:
 Seruiti alii pondere pressi,
 Gemitus ducunt pectora ab imo,
 Melioreim frustra sperantes
 Euentum: alii debile ferrum
 Serò hei nimium sumere gaudent,
 Trepidamque manum laui insertant
 Clypeo, periturne pereant.
 O qui scelera & flagitia hominum

Vindice celi cernis ab arce
Oculo; que finis erit tandem
Ær umnarum? siccine nostri
Parium posuisti animum oblitus?
Misericordia pater populi, gnatus
Quem preioso sanguine proprium
Tuus afferunt sibi: numenque
Contemnum ira ulciscere iusta.
Ductorem da populo iambelli,
Qui consilio & dextra valeat
Frangeret rabiem, utique tyranni.
Verum ecce princeps optimus fert hic pedem,
Seruare patriam posse quem solum puto,
Et velle modestus reputat etiam grancis.

PRINCEPS. Eusebius.

HE mente leua, quoniam quodquam fidere
Aus tyrranno, patriæ exiūm graue
Vobisque concuixisti! ergo etiam duo
Fulmina Gradini, & pacis artibus incliti,
Procerum iacens inter extintos greges?
Nec profuerunt merita nam quicquid male
Vestra ab salutis prodigi pro regio
Honore, vita dimicatis maximis
Non sine periclis! animus, ingratum, caput,
Gallicare noluit arma fricta, & adorant
Virtute partam, herois inimici, nisi
Sic vinceretur, te iam, capita hostium
Illas atelis, talia ad spectacula
Seruare. Sic tyranni amicos scilicet
Remunerari consueverunt saos.

Nunc illud etiam ad miseras reliquum meas
Erat, ut meis visceribus (eben!) viuerem.
Spoliaus, ubi nunc gnate mi procul à domo
Degis paterna? an inter umbras parvulus
Erras minores? gnate, quiste nunc locus
Fortunave sibi vindicavit? ab puer
Vao hoc beatus quod tua ignorans mala.
Erine tempus illud ac felix dies,
Si frueris auris etiam adhuc vitalibus,
Quo Belgici defensor ac vindex soli,
Lares paternos e iuranni vindices
Manibus, & vlor ciuium clueas, nece
Quos ira regi perdidit miserabilis?
An posito amore patriæ (ab procul absie
Omen) paterni sanguinis, patriæ, tui,
Matri sororum oblitus, arma nefaria
Indutus, id bellum sequeris, vincier
In quo tibi optatissimum esse debeat?
At tu cadentis Belgice spes altera,
Meliore fortuna uiere; at patriæ memor
Virtutis esto, gnate; quem tanti est mibi
Genuisse, nostram multa que laudis vides
Auge tropia Fallor, an Rhenus breui
Tefulminantem Martio cum robore
Videbit; hostilique crescent sanguine,
Captas per urbeis letus auspicis tuis,
Majora volvet flumina! age cresce o puer,
Patriisque desideria leni ciubus:
Mefata vocant. Explere iuuat
Sanguine nostro, saue tyranne,

Irram? non abnuo. Quorsum opus est?
 Qua perfidia uteris & fraude?
 Perdis scelus. Ipsum etenim soluet
 Utram mibi tempus, breve forsitan
 Quod restat adhuc, nec me taderet
 Ad caelstis gaudiapatrie
 Letareuerit.
 Vixi, ô Deus, & quem mihi vita
 Cursim dederas, pane peregi.
 Patriam laborem, subinxus
 Ope diuina, quantum posui
 Erexii, erexit amabilior;
 Sparsosque fuga ad propria civeis
 Tectareduxii nil equidem inde
 Mibi decerplo laudis, at omne
 Transcribo quae valide dextre.
 Et nunc animus corporis ista
 Terreni compage relata,
 Ad felices properat sedes,
 Vis ubi irati nullatyranni
 Nullaque mina formidantur.
 Quocumque cadam tempore, Iberia
 Tibi serò cadam. Evs. Alter qua
 Faxis Deus! omen pelle procul.
 Hostibus ista eueniant poitus.

PRIN. Illis grauior pena incumbit.
EVSE. Patriam opem poscit. **PRI.** Celum
 Suffice, numquid mortuus ille est
 Qui miseria auxiliare solus
 Antebac tulit, ac omnino preter

Spem mediis persape periclit
 Eductos, maioribus auxit
 Viribus. **Evs.** Ote pectoris iste
 Robore felicem! at nos miseris,
 Virtute quibus non licet ista
 Post hac frui & vti. **PRI.** Non totus
 Moriar, sed magna parte mei
 Vinam in gnau mente superstes.

O Qui res humanas certo
 Ordine regis, & iustitiae
 Omnia dispensas, sollicitus
 Prodeesse bonis, punire malos:
 Tandem bonitas tua seruimus.
 Manifestis iudiciis prodit,
 Fessosq; malis propius Belgas
 Adspicit, irato nam nuper
 Similis, plane visus es illam.
 Qua cælum terramque serenat,
 Faciem à nobis auertisse.
 Nullibi latebra, nullibi tuta
 Satis exiliis locare restabant
 Miseric. ductore carens plebes
 Animos imbellis ne quicquam
 Acuebat, frustraque excutere
 Saragebat, triste ingum. Sed ita
 Miserauit tantas erumnas,
 Populo ductorem es largitus,
 Oppressos qui fraude tyranni
 Subleuets, in primis futulimus

ACTVS

Hominum qui commenta peros,
 Puris adolescent ritibus aras,
 Non lapides, non ligna colentes,
 Mennita deos. Et iam facies
 Pristina rerum illa redit melior;
 Deserta colitur rura colonus;
 Vaccas & oves pastor numerat,
 Nec tanto desiderat villam
 Egrege: procul a finibus orbis,
 Atque plagiis ignotis olim
 Vnde que merces conuentantur;
 Cernuntur unaque orbis in urbe.
 Sic ubi pluviis nimbo fer Auster
 Diuturnis detonuit, tandem
 Discus sol penetrat nebulis,
 Letumque iubar terris iterum.
 Ostendit iam preda est prado:
 Valuere nihil turma innumere
 Equitum, pedumque nihil signa
 Plurima valuere: leuis veluti
 Tippula, vis evanuit omnis:
 Volucisque fuit ludus venio.
 Qui calum oppugnare parabat
 Conatus ecorde tyrannus.
 Discite iamiam discite reges
 Iustum non contemnere numen.
 Nec enim se quisquam impune Deo
 Opposuit. Regum impia vota
 Confusat, vireisque superbas
 Domat ille & refrenat rerum

SATOR

QVINTVS.

Sator, etherias qui colit arces.

ACTVS QVINTVS.
NUNCIVS. CHORVS.

QSortem acerbam! ô facinus atrocissimum! Nvn.
 Quo nil oculus ille orbis umquam indignus
 Adspexit, ô cedem nefandam! ô perfidam
 Dexteram tyranni! ô vim nefarie adhibitam!
 Heu misera metuo tanta que portet mala. Cho.
 Et vultus ipse maximus proficit notas.
 Doloris. Nvn. Actum est, sicut. Cho. Quid?
 num obsecro.

Perimus? Effare. Hauq' idem mali insolens.

Autem paratum granibus crumni gero.

P. Elus. age quidquid hoc rei est edissere.

Vocem dolori lingua luctuoso negat.

Eloquere nostra clavis extremum caput.

Bonu ille princeps flebili letore iacet.

Peremus Cho. Eheu! verba me exanimat tua.

O nuncium dirum! o diem illastabilem!

O triste fatum! quanta nos subito mali

Vis perculit! Sed cedis expone ordinem.

Postquam a tyranno sedibus pulsus suis,

Domibusque autis, profugus ad patios lares

Et vagientem prima qua audierant loca

Reversus, armis, strenuum ut decuit ducem.

Conatus est iter sibi recludere,

Parieaque labentii saltarem manum

Porrigere; in qui Martis hau semel aleans,

Expertus; animi robore attamen integer,

Maiorque Forte: cisibus tyranidem

Nvn.

Cho.

Nvn.

Nvn.

Cho.

Nvn.

Sequam perosis voce, consilio, manus
 Openferebat, derelicta iam ratis,
 Scopulisque catis proxima & brevibus vadis,
 Cleum capessens, hostium rigidas minas
 Securus eludebat, animo interruo
 Quacumque ferret fors paratus perpeti.
 Pectore ruinas tunc quoque ingenti suas
 Capiens, souebat, quoiquot arumne granae
 Iraveriynni eiccerant, patria domo:
 Sacra aramiseris, tutum asylum ciuibus.
 Fremere tyrannus, fulmine immitum caput
 Impetere, premumque parricidio
 Ponere, facinori nusquam quantum optimo
 Ponis solet. Tandem aliquis imis prodit
 Fancibus Auerni, Cerberi atris filius;
 Astutus, audax, perfidus simulator, &
 Quod usquam artium est malarum animo gerent.
 Is cupidus auri, horribile consilium capit,
 Vsis nefariis ad hoc anchoribus,
 Ferro aut modo quocumque principis optimi
 Per scelus inauditum trucidandi; pnum
 Ratus & decorum sanguine innocuo manus
 Maculare simulat ergo religionis &
 Pietatis acre studium, adiri principem
 His posse rebus maxime, non incisus.
 Nec ille misera supplicis spreta prece,
 Excludere hominem sustinet; doli at insciens
 Inter familiaris habere locum inbet.
 Atque ubi fensi ram sceleribus latam suis
 Patere vidit, secundus aggreditur; Patrem

Patria

Patria liquentis trauii plumbi globo
 Superatque. Sentiens manum iste perfidam,
 Vulnusque letale, ingemiscit fortiter:
 Prociduus agre ad tantum famularibus
 Manibus tenetur; fataque agnoscens sua
 Atque ultimum via diem, miserabilis
 Voce insit: OREX CÆLITVM MAXIME, MEI
 MISERERE, MISERERE POPVLHIVIS
 Hac fatus, alma lucis aethereū iubar (PERDITI).
 Oculis supremum contuens, inter manus
 Charissimorum liberorum & coniugis
 Exspirat. Hic fortissimi fuit exitus
 Principis. CHO. Amice, brevib⁹ es mala plurima
 Immo omnia eloctus. Exsequias, mei,
 Quis commodum est ite patria & patria pari,
 Quos funus vnum tumulat. Auxiliū indigamus
 Quis me, quis ope futurus est post hac pari
 Solatioque? Siccine ergo indigniter
 Iaces peremptus, Belgii ò decus unicum!
 Calestis itan ille vigor animi eheu abiit!
 Sic pulcher oris ille decor emarcuit!
 Sic me miscellam morte destituis tua
 Ludibrium ac predam hosti & insechoribus!
 Quid me est? quid erit? ò summe dominator poli,
 Tristis ruina precipem su flamina
 Patria salutem, rebus & fessis openis
 (Solus potes enim) fer salutifera manu.

Quid tristi casu perculse corda stupetis
 Belgides, & lacrymis manantib⁹ ora rigatis

46 ACTVS QUARTVS.

Non est defensus patria quam debuit aurum
 Vitalis fortis qui reddidit. t. filie multe ubri
 Quem vos ploratu mortuoque requirritis ore,
 Inter calestis animas & latare receptus
 Sidera conciliumque herorum, ex ethere turbis
 Despicit humanas. Sed enim Deus ille deorum
 Facta notat vindicta hominum, meritaq; coeret
 Omne scelus paenit. Quid iam furiose iyranne
 Nequicquam exultas? Granis en Rhauisia tergo
 Imminet ultrici flagro, dabis improbe poenas.
 Ad Styga descendens viatus, diroque pefus
 Morbo membratum non una morte peribis.
 At quis hic insignes spolis qui latu opimis
 Victor agit currus: venerabilis ordo SENATVS
 Quem cingit mediū: quā forti pectore & armis!
 Quos sese ore ferunt! Agnoscote AVRANTIA pless
 Vos PATRIÆQUE agnoscopATRES; quorum in-
 cluta surget

Auspiciis, vireisque resumet BELGICA tellus.
 Vos netantum animis diffidite. maximus ille
 Rex regum iustis fauet, & pia copta secundat

LIBRARIA VATICANA

pag.

Casparii Pucciori oratio de Georgio Pontano	1
Abdie Protorij cum M. decernens	30
Sebastiani Thadoricissim resignat. in torati oratio	61
Henrici Mollerii	72
Mattijs Weynubnici	81
Conradii Bergii de studiis Janonis Gallofus	101
Ostio Georgii Basingi	150
Leponius ad Zanu qst:	164
Conradi Bergii intitulatio carminis	173
Limitas ad examen publicum	175
Testimonia acta publica	176
¶ 31 para graffice videlic	178
Scriptum publicum Drasseri	181
De Sole & Luna orationes duas Melch. Gorlaeij	189
De alacritate & pessima studiorum Hystri intitul	213
De dissidiis Ecclesie dijudicandis Hubi oratio	237
quidem ad Zanu oratione invitatio	253
In orationem Agricola diversi turcam Iohann	273
nisi Rosoni psalmo ad principem	278
e quidem ad lactronem	286
Oratio ipsa	288
Scriptum Lau Germani & Ferdinandum	310
Joh. Sturmij opta de hac foro a pag: 312 usq;	317
Johann. Baptiste de Victoria Christianorum	317
Chronicon de Saracenis & Turcis Wolf. Dreßleri	331
Appendix Chronica Turci Joh. Rosini	331
Oratio Copisti Petri de officio Lectori Brendensis	357
De pueris & adolescentibus magistratione felicitate	391
& deginitate Nat. Cythrai	398

Pecunia

Dreissig Jerosolima Domenici	427
Venit apag. & ei usq; ad pag	436
De bello turico Prooem. Xat. Chyt.	450
Uberti Volisti oras de Turca	453
De Nobilitate Turcarum Angeli Busbeqi	455
Busbeqii exclamationis de re militari contra Turciam institutuam	460
Dolium Proyensis de bello adversus Turcas	490
Oratio Francisci Comitis	500
Oratio de periculis a Turca	505
Oratio ultre Boffanicus de coniuncti Bello adversus Turcas	514
Joac. Camerani oratio de bello Turco	525
Series impatoriae Turcicorum	543
Narratio belli Cypri inter Venetos & Turcas	552
Hierici Iohannis orationes duas adversus Turcas	561
Eph. Pdan miss	562
Scriptum quoddam ad Ludolphiunt	572
Carmen ad milites q; aduersos Turcane pugnat	635
De jure Belli Belgici oras	641
Lobas defensa, tragedia L. C. C.	707

F
I N
S.

+ R Te

600